

Vzpomínky na Šitbořice

Bratranec Jaroslav (Sláva) Hudec a jeho manželka Věra, rodilá Šitbořačka mi věnovali na památku nástěnný kalendář, vydaný k oslavám významného jubilea - 750 let od prvního písemného záznamu o Šitbořicích. Jejich dárek mě potěšil. Pozorně si prohlížím listy kalendáře s pěknými fotografiemi dokumentujícími velké proměny obce. Historické pohlednice a snímky ze starých Šitbořic vybízejí k srovnání se současností. Myslím si, že toto srovnání je obzvláště cenné zejména pro mladé občany, kteří staré časy a dřívější nelehký život na vesnici poznávají jen z vyprávění svých rodičů či prarodičů. Pečlivě prohlížím obrázek za obrázkem, fotografii za fotografií, srovnávám a hlavně v z p o m í n á m....

Již název obce - Šitbořice - mně vyvolává řadu vzpomínek na moje mladá léta. Šitbořice jsem poprvé poznal již ve svých necelých 11 letech, v roce 1938. Tehdy jsme jeli s tatínkem na kolech navštívit mého strýce, kněze P. Jaroslava Hudce, který byl v Šitbořicích jmenován kaplanem. Šitbořice se staly jeho prvním působištěm. Živě se mi vybavuje, jak jsme z domova vyjízďeli již časně zrána, byla neděle a krásné letní počasí. Sluníčko mile hřálo a za svěžího rána nám cesta na kolech rychle ubíhala. Byla to moje první delší jízda na kole, které jsem dostal od strýce Jaroslava darem k biřmování. Kolo se zahnutými řídítky - berany jsem měl u nás na dědině jenom já a mně i klukům se velice líbilo. Také jsem se chtěl strýcovi pochlubit, jak již umím jezdit a že zvládnou tak dlouhou trasu. Vždyť je to od nás do Šitbořic přes 40 kilometrů! Naše trasa vedla přes Brno na Tuřany, Sokolnice. Tam tatínka napadlo, že bychom si mohli udělat malou zajížd'ku a ze Sokolnic odbočit a podívat se na Mohylu míru, k Památníku bitvy tří císařů. Samozřejmě, že jsem souhlasil. Tam mně tatínek vyprávěl o velké bitvě, která se odehrála 2. prosince v r. 1805, v níž francouzská vojska v čele s císařem Napoleonem drtivě porazila spojenecká vojska rakouského císaře Františka I. a ruského cara Alexandra I. Po návratu do Sokolnic jsme pokračovali v cestě po kloboucké silnici na Telnici, Moutnice, Těšany a z křižovatky odbočkou z hlavní silnice do Šitbořic.

Na místo jsme dojeli po desáté hodině, lidé byli ještě v kostele. Postavili jsme kola ke zdi kostela a šli dovnitř na zbytek mše, tzv. hrubé. Po mši jsme na strýce čekali před kostelem, až bude vycházet ze sakristie. Bylo to tenkrát pro strýce milé překvapení, které vůbec nečekal. Uvedl nás na faru a představil starému panu faráři P. Eduardu Chadimovi a jeho dvěma sestrám, které mu na faře hospodařily. Srdečně nás přivítaly a připravily nám po namáhavé cestě skvělé občerstvení. Pan farář se strýcem nás pak provedli krásnou farskou zahradou, ukázali kostel a společně jsme prošli částí vesnice kolem kostela a staré školy. Právě ještě dokvétaly a překrásně voněly prastaré lípy před kostelem a celému okolí dodávaly povznášející atmosféru. Po obědě, při kterém nám hospodyně mimo výborného jídla daly ochutnat oblíbenou šitbořickou minerální vodu „Štengar“.

Musím přiznat, že mě moc nechutnala pro svůj sirovodíkový zápach. Abych sestry pana faráře neurazil, tak jsem se vody s velkým sebezapřením trochu napil. Po krátkém odpočinku jsme se vydali na zpáteční cestu. Strýc Jaroslav nás tehdy doprovázel na své nové motorce až do Těšan (měl Zetku - 175, ještě s ručním pákovým přehazováním), kde jsme se s ním rozloučili. Byl to krásný výlet, kterým jsem byl nadšen a udělal radost nám i strýcovi.

*

Pozdější moje setkání se Šitbořicemi bylo již prozaičtější. Bylo to brzy po válce v roce 1947, kdy jsem jako mladičký začínající učitel, absolvent brněnského učiteláku, po maturitě dostal umístěnku na bývalém okrese Hustopeče. (Musím dodat, že jsme tehdy byli rozmisťováni převážně do škol v pohraničí buď na severní Moravě, část absolventů pak v pohraničí jižní Moravy. Měl jsem to štěstí, že jsem se dostal na jižní Moravu a domů jsem to měl podstatně blíže než moji spolužáci, kteří byli posláni na severní Moravu a někteří dokonce až do Slezska.) Odborem školství bývalého hustopečského okresního národního výboru jsem byl poslán na obecnou školu do Šitbořic, kde nutně potřebovali učitele. Na školu jsem nastoupil v době, kdy se ještě Šitbořice vzpamatovávaly ze strašné války, která těžce zasáhla a poznamenala život všech občanů. To ještě tehdy stály na polích kolem kloboucké silnice a na kopečku u Těšan vraky německých a sovětských tanků, svědčících na těžké boje, které se v Šitbořicích a v okolí v závěru 2. světové války odehrávaly. Na jeden takový rozbitý tank si ještě pamatuji, stál na dolním konci Šitbořic.

V Šitbořicích, jako v jediném svém kněžském působišti prožil strýc P. Jaroslav téměř 60 let jako kaplan, farář a nakonec děkan klobouckého děkanství, rád bych zde dodal několik slov o strýci Jaroslavovi a údajů ze života jejich rodiny.

Následující fotografie zobrazuje celou rodinu Vincence a Andělíny Hudcových v roce 1914, před odchodem dědečka Vincence do první světové války. Na základě mobilizačního rozkazu musel narukovat a byl odvelen na italskou frontu. Jak později často dědeček vzpomínal a mnohokrát nám vyprávěl svoje vojenské zážitky, vykonával vojenskou službu v týlu při zásobování armády.

Nejstarší dcera Anna drží za ramena bratra Vincence, babička Andělína má na klíně Andělínku, dědeček Vincenc syna Jaroslava, vedle stojí synové František a Karel.

Jako student brněnského alumnátu často k nám na Ořešín docházel. Navštěvoval rád svou nejstarší setru Annu - moji maminku, která se na Ořešín provdala. Narodil se v Molenburku na Dražanské vrchovině v zemědělské rodině Vincence a Andělíny Hudcových v pořadí jako jejich páté ze 6 dětí. Brzy po první světové válce maminka Andělína ve svých 37 letech zemřela na španělskou chřipku, která tehdy krutě zachvátila celou Evropu a na jejíž následky zemřely tehdy miliony lidí. Po smrti maminky Andělíny (mé babičky) zůstal dědeček Vincenc sám se šesti nezletilými dětmi, v rozmezí věku od dvou do osmnácti let. Nejstarší byla Anna. Po smrti maminky Andělíny padl na ni velice těžký a odpovědný úkol - pečovat o rodinu, vést domácí hospodářství a postarat se o výchovu nejmladších sourozenců - Slávečka a Andělínky. Odtud pramení upřímná bratrská a sesterská láska strýce Jaroslava a mé maminky. Tři další bratři - František, Karel a Vincenc - byli již odrostlejší. Později se rodina Hudců odstěhovala z Molenburku do Jehnic k Brnu, kde dědeček Vincenc koupil starou

zemědělskou usedlost, kterou postupně od gruntu přestavěl. Nejstarší dcera Anna se provdala na Ořešín, kde pak s tatínkem po celý život hospodařili na malé zemědělské usedlosti.

Vykonávání duchovních povinností ve farnosti v průběhu německé okupace nebylo snadné, zejména pak poslední dny druhé světové války v dubnu roku 1945, při osvobozování Šitbořic, byly pro strýce Jaroslava velice nebezpečné. Rusové o vesnici řadu dnů urputně bojovali. Frontová linie se několikrát vystřídala a těžké boje o Šitbořice si vyžádaly mnoho padlých německých a ruských vojáků, mnoho mrtvých a raněných z řad civilního obyvatelstva a obrovské ztráty na majetku občanů. Poslední dny války přežívali všichni občané ve sklepích nebo v nejrůznějších úkrytech. V těchto kritických okamžicích silně věřící šitbořičtí občané často požadovali pro raněné a těžce nemocné poskytnutí poslední duchovní útěchy. Obtížný úkol tehdy dopadl na jejich oblíbeného faráře, který tehdy prokázal kus opravdového hrdinství a odvahy, když na žádost některých farníků v průběhu osvobozovacích bojů s obavami a strachem o svůj vlastní život opouštěl úkryt ve farním sklepě, kde s několika sousedy prožíval poslední dny války a v kněžském hábitu navštěvoval těžce raněné a nemocné. Několikrát tak přecházel i linii fronty z jedné strany vesnice na druhou, aby poskytl věřícím požadovanou útěchu. To pak prý na horním konci vesnice nad kostelem, kterou již osvobodili Rusové, slyšel od vojáků: „Pop, pop idě...“ a na dolním konci dědiny, který ještě okupovali Němci, byl zase „Pfarrer“. Měl tehdy velké štěstí, že ho Rusové nebo Němci při přecházení fronty nezastřelili. Odvahu a poskytování duchovní útěchy, kterou svým farníkům v těchto těžkých chvílích prokazoval, mu jeho spoluobčané nikdy nezapomněli).

Strýc Jaroslav byl velice rád, že jsem dostal (byť prozatímní) umístěnku na škole v Šitbořicích. Těšilo ho a představoval si, že budeme v Šitbořicích působit společně. I já jsem byl šťastný, že svou kantorskou dráhu ve svých devatenácti letech nebudu začínat v cizím prostředí. Bydlel jsem u strýce na faře a měl zdarma veškeré zaopatření. V prvním poschodí fary mně strýc vykázal pěkný pokojík, takže jsem měl plné své soukromí. To byly pro můj učitelský začátek tak skvělé podmínky, o nichž se mi předtím ani ve snu nezdálo. Ve škole se mi líbilo, i když to byla škola stará, vlhká a zvenku oprýskaná, od války ještě značně poničená. Vyučoval jsem žáky čtvrté třídy. Učebna se nacházela v prvním poschodí, odkud z oken byl pěkný výhled na část Šitbořic. Děti si mne vážily, vždyť jejich oblíbený pan farář byl mým strýcem... S dětmi jsem si rozuměl, kolegové učitelé byli dobří a mně, začátečníkovi, vždy ochotně pomohli a poradili. Dodnes rád vzpomínám na bývalého kolegu Jendu Pěčka, od něhož jsem pochytil řadu cenných zkušeností pro moje kantorské začátky. V průběhu školního roku byla z Těšan na školu v Šitbořicích přeložena i paní učitelka Ludmila Riedlová, spolužačka z brněnského učiteláku. Společně jsme navštěvovali dalšího našeho spolužáka Zbyňka Pícu, který působil na škole v sousedních Nikolčicích. Za ním

jsme často dojížděli na kolech, většinou však na strýcově motorce, kterou mi vždy ochotně půjčoval. Nakonec si myslím, že byla více moje než jeho...

Bohužel po půl roce mých slibných učitelských začátků přišel náhlý politický zvrat, nešťastný „vítězný únor“ v r. 1948. Nová politická a vládní garnitura, která se tehdy dostala k moci a s ní tvrdě prosazovaná komunistická ideologie, moje a strýcovy plány na naše společné působení v Šitbořicích úplně zhatila. Naše představy se rozsypaly jak domeček z karet. Strýc tehdy prozíravě zhodnotil situaci a po vzájemné rozpravě mi sdělil: „Frantíku, situace bude zlá a složitá pro mne i pro tebe, pokud zde zůstaneš. Budeš muset změnit působiště. Jak to tak vidím, v učitelství bys se mnou rozhodně neobstál.“ A tak jsem po roce působení na obecné škole v Šitbořicích, kde jsem se jako nezkušený devatenáctiletý mladík úspěšně rozkoukával a získával první životní zkušenosti. V důsledku tehdejší politické situace jsem požádal o přeložení na jinou školu. Mé žádosti bylo vyhověno a tak příští školní rok mou další učitelskou „štací“ se staly Popice. S tamním prostředím - bývalé německé obce nově osídlované - jsem se velmi brzy sžil. Myslím si, že více jak rok na obecné škole v Popicích byl pro mne dobrou školou života a produktivním rokem mého učitelského působení na vesnici. z Popic sem odešel na vojenskou prezenční službu. Ta pak zásadně změnila celý můj vysněný kantorský i osobní život, ale to je již jiná kapitola.

A pokud jde o strýce P. Jaroslava tehdejší režim tvrdě prosazující ateistickou výchovu a marxisticko - leninskou ideologii ve všech oblastech života mu v průběhu šedesátých a dalších let připravil mnoho trpkých chvil. Velká podpora šitbořických občanů mu však dodávala v jeho poslání sílu a tak nejrůznější okresní církevní tajemníci si s ním nevěděli rady a neměli šanci ho nějakým způsobem ze Šitbořic odstranit a jakkoliv zdiskreditovat. Ovšem jakmile dosáhl důchodového věku, byl z moci úřední zbaven správy farnosti. Důchodová léta prožíval v malém domku, který si v Šitbořicích koupil. Jako důchodce nejen dále pomáhal novému panu faráři v Šitbořicích, ale několik roků také dojížděl do Křtin, kde externě vypomáhal děkanu P. Tomáši Prnkovi při výkonu duchovní správy. Mnohokrát jsme ho ve Křtinách s manželkou navštívili.

*

Vrátím se raději zpět, k některým veselejším prožitkům mých prvních kantorských začátků v Šitbořicích, kdy jsem plnými doušky poznával radosti i strasti učitelského působení a života na vesnici. Dodávám, že strýc Jaroslav měl vždy plné pochopení pro moje nedostatky i výstřelky pramenící z mé mladické nerozváženosti a vždy mi dobře poradil a usměrnil, za což mu srdečně děkuji. Jen tak namátkou si vzpomínám třeba na můj první „křest“ v jednom vinném sklípku, opravdu už nevím, kde to přesně bylo a také jména spoluúčastníků se mi časem úplně vytratila z paměti. Byl jsem zlákan třemi mladíky, zhruba stejného věku se mnou, když jsme společně večer odcházeli ze cvičení pravidelně konaného v místní tělocvičně do vinného sklípku na ochutnání burčáku. Tehdy jsem ani

nevěděl, co to burčák je. „Košť“ burčáku a mezi tím i ochutnávání vína z jiných soudků byl zážitek, který jsem nikdy předtím nepoznal, a na nějž se nedá zapomenout. Zdatně jsme popíjeli a musím přiznat, že mně burčák opravdu zachutnal. Za chvíli nám všem svítila očička, jazyk se rozvazoval, zábrany mizely, jak se to v podobných situacích běžně stává, a jak to asi ve vinném sklípku zřejmě má být... Zpívali jsme, vyprávěli nejrůznější příhody, vtipy a zážitky a čas nám přitom ubíhal jako voda... Následky ochutnávání příjemného moku se pomalu, ale jistě začínaly projevovat. Pozdě v noci jsme se rozešli a já pomalu kráčel k faře. Již cestou jsem si začal uvědomovat, že jsem ten „košť“ asi trochu přehnal. Tiše pak, abych nevzbudil strýce nebo hospodyni Marii, jsem se vkrádal domů. První fázi příchodu - odemčení a zamčení dveří - jsem zvládl úspěšně a v naprosté tichosti. Světlo jsem nerozsvěcoval a pomalu potmě se tiše ploužil kolem zdi až ke schodům do prvního poschodí, kde byl můj pokojík. Bohužel na schodech u zdi měla hospodyně Marie postavený kbelík s vodou připravenou na zalévání květin. Potmě jsem do něj vrazil, voda se vylila, kbelík s rachotem se kutálel po schodech dolů a tak jsem probudil celý dům i pes na dvorku začal štěkat. Strýc rozespálý vyběhl ze svého pokoje v přízemí, co se to děje. Okamžitě poznal, jaká je příčina té pohromy. Začal mě hubovat a vyhrožovat: „Jen počkej, já to všechno řeknu tvé mamě, jak se tady chováš, že se nestydíš!“ Vyhrožoval, ale výhrůžku nesplnil. Druhý den jsme se této příhodě všichni jen smáli.

Na jinou příhodu, na kterou také rád vzpomínám, byly návštěvy ve mlýně u Vildy Tocháčka. Mlýn vedl po svém otci, kterého za protektorátu Němci popravili, že načerno mlel obilí a pomáhal občanům. Do mlýna k panímámě Tocháčkové chodili i někteří učitelé na obědy. Byla to pro ně velká výhoda, protože panímáma Tocháčková vařila výborně a ty buchtý, které pekla byly vynikající. Také jsem je několikrát ochutnal, ale až večer, kdy nás Vilda často zval do mlýna na besedu. To se pak povídalo, poslouchala muzika, zpívalo a při reprodukované hudbě i tancovalo. Ale to všechno již je dávnou minulostí... Tam se také spolužačka a kolegyně Lída Friedlová s Vildou Tocháčkem seznámila a později si ho vzala za manžela...

V sobotu po poledni jsme všichni kantoři jezdívali na neděli domů. Chodili jsme pěšky až do Těšan na autobus, který přijížděl od Klobouk do Brna. Cestu do Těšan jsme si krátili po polní cestou „Močilkami“. (Zajímavý místní název). V Těšanech s námi čekali na autobus další učitelé z těšanské školy a někteří přijížděli z vesnic od Klobouk. Směrem k Brnu přistupovali další učitelé, takže do Brna společně přijelo téměř půl autobusu obsazeného učiteli. Časem jsme se vzájemně dobře poznali a cestou autobusem bývalo vždy veselo. V pondělí naopak autobus kantory vezl zpět. Byly to tenkrát idylické doby, zvláště pro mladého učitele a dodnes mám na ně pěkné vzpomínky.